

UNIVERSITETET
I OSLO

«Snakker ikke til deg!» - Faktorer som hindrer at barn og unge forteller voksne om ubehagelige netthendelser, med særlig vekt på seksuelle krenkelser

Rapport fra prosjektet prosjekt – kartlegging og analyser av norske barn og risiko på internett 2021-2022 Oppfølging av strategi mot internettrelaterte overgrep mot barn, støttet av Justis- og beredskapsdepartementet.

Jenny Krutzinna
Nora J. Botten Englund
Elisabeth Staksrud

Innhold

Bakgrunn for arbeidet med rapporten.....	3
Mål med og tilnærming til rapporten.....	4
Rapportens struktur	5
1. Barn og unges digitale hverdag.....	6
Hva er negative netterfaringer?	6
Erfaring med og deling av seksuelle meldinger.....	7
Pornografi og annet seksuelt innhold	8
Hvordan føler barn og unge seg etter slike netterfaringer?	9
2. Barn og unges hjelpesøkende atferd	10
Bevissthet	10
Kommunikasjon.....	11
Tilgjengelighet.....	11
Kunnskap om konsekvenser	11
Kjønnsespesifikke problemstillinger.....	12
3. Faktorer som legger til rette for eller hindrer barn og unge i å snakke med voksne når de har opplevd noe ubehagelig på nett.....	13
Oppsummering av resultater Studie 1: Hva gjør at barn og unge velger å ikke snakke med noen om ubehagelige opplevelser på nett?	13
Oppsummering av resultater Studie 2: Hva skal til for at barn og unge velger å snakke med voksne om ubehagelige opplevelser på nett?	15
Oppsummering av Studie 3: Hvilke strukturelle faktorer hindrer barn i å nå ut til dem som har som jobb å hjelpe dem?	17
4. Anbefalinger	19
Vedlegg: Juridisk bakgrunn.....	20
Litteraturliste.....	24

Bakgrunn for arbeidet med rapporten

Internett er en viktig arena for barn¹ og unges lek, læring og utvikling, noe som understrekes i FNs barnekonvensjon (UN, 1990). De fleste barn som vokser opp i Norge har tilgang til digitale verktøy, og avansert digital teknologi er stort sett en integrert del av hverdagen. Norske barn viser også et høyere nivå av digital kompetanse enn mange av sine jevnaldrende i andre land (Smahel et al., 2020, s. 36). Det høye digitaliseringsnivået i Norge er i tråd med landets overordnede satsing på beskyttelse av barn og barns rettigheter (se f.eks. *KidsRights Index*, u.å. som rangerer Norge på 10. plass på verdensbasis i 2022). I tillegg til høy tilgang og høy kompetanse, bruker barn som vokser opp i Norge Internett mer enn sine jevngamle europeiske barn, samtidig som de skårer høyere på selvrapportert livstilfredshet (Milosevic et al., 2022).

Samtidig vet vi at Internett ikke er en risikofri sone, og for å sikre at barn er trygge på Internett er det viktig med forebyggende og skadereduserende tiltak. Forskere fra EU Kids Online, et forskningsnettverk som samler inn og sammenligner data om barn og unges mediebruk i 35 ulike europeiske land, har utviklet et risikoklassifiseringssystem (tabell 1) hvor nettrisiko deles inn i fire hovedtyper: kommersiell risiko, aggressiv (voldsrelatert) risiko, seksuell risiko og verdirelatert risiko. Disse fire kategoriene blir så sett opp mot hvilken rolle det enkelte barn har i situasjonen: barnet som mottaker av *innhold*, barnet som deltaker i en *kommunikasjon* og eller barnet som en som kan generere risiko for andre med sin egen *atferd* (Staksrud et al., 2009).

Tabell 1: *Eksempler på ulike risikokategorier fra EU Kids Online (Staksrud & Ólafsson, 2019, s. 29)*

	Innholdsrelatert risiko (barnet som mottaker)	Kommunikasjonsrelatert risiko (barnet som deltaker)	Atferdsrelatert risiko (barnet som utøver)
Kommersiell	Reklame, spam, produktplassering	Innsamling av personinformasjon, direkte markedsføring og sporing	Gambling, ulovlig nedlasting, hacking
Aggressiv	Voldelig/hatefullt innhold	Bli mobbet, trakassert eller forfulgt	Mobbing og trakassering av andre
Seksuell	Pornografisk/skadelig seksuelt innhold	Bli groomet av andre brukere (voksne) for seksuell relasjon	Lage/laste opp pornografisk materiale
Verdirelatert	Rasistisk eller falsk informasjon og råd (eks. om narkotika, falske nyheter)	Selv-skading og uvelkommen overtalelse fra andre	Gi råd og oppmuntring til andre (for eksempel selvmord, skadelig slanking/pro-ana)

Merk: Fokus i denne rapporten er uthevet i blått.

En del av arbeidet med å forebygge og redusere skade for å sikre barns trygghet på nett handler om å beskytte de mot handlinger som er ulovlige som følge av nasjonal og internasjonal lovgivning. Samtidig er generelle juridiske forpliktelser ikke alltid lett å omsette til velfungerende politikk, og det er heller ikke alltid enkelt å overvåke den faktiske gjennomføringen av regler og forskrifter. Dette gjelder særlig digitale rom og situasjoner som skjer på tvers av landegrensener. Flere politiske fora har derfor tatt til orde

¹ Begrepet barn brukes i denne sammenhengen bredt for å beskrive alle mindreårige, inkludert de som ellers refereres til som unge eller ungdom

for en koordinert innsats og understreket behovet for hastetiltak for å beskytte barn som vokser opp i Europa. Dette gjelder særlig seksuelle overgrep og utnyttelse av barn (for eksempel EU/EØS Forslag til forordning for å forebygge og bekjempe seksuelle overgrep mot barn COM/2022/209 final som er på høring med frist 10.02.2023²).

Internettrelaterte overgrep mot barn omfatter et bredt spekter av ulike handlinger og aktører, og barn og unge kan også begå overgrep, enten det er med vilje eller uten å vite hva som er lov og ikke. Det har vært en stor økning i rapporterte overgrep mot barn på verdensbasis de siste årene, fra én million i 2010 til nesten 17 millioner i 2019 (NCMC, XX). Omfanget av seksuell utnyttelse av barn i Norge er noe uklart, først og fremst fordi mange tilfeller ikke blir rapportert. Det antas likevel at det også i Norge har vært en stor økning i overgrep mot barn på Internett de siste årene (Kripos, 2019), en utvikling som forverret seg ytterligere under Covid-19 (Hafstad & Augusti, 2020; EUROPOL, 2020).

Fra den nasjonale strategien for *forebygging og bekjempelse av internettrelaterte overgrep mot barn* (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021) trekkes det frem ulike typer overgrep, eksempelvis barn som fremstilles i overgrepsmateriale på Internett, «grooming», barn som fotograferes/filmes mot sin vilje av jevnaldrende i en seksualisert situasjon, og barn og unge som frivillig deler seksualiserte bilder/filmer av seg selv og som deretter utsettes for press eller trusler (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021, s. 21). Et fenomen som særlig bekymrer Kripos er økningen av såkalte «exposed» kontoer, ofte administrert av mindreårige, hvor det blant annet deles seksualiserte bilder og filmer av barn (Kripos, 2022).

En annen politisk satsning med fokus på å sikre en trygg digital oppvekst, kalt «*Rett på nett*»-strategien, peker på behovet for mer empirisk, tverrfaglig forskning og evidensbaserte anbefalinger i arbeidet med å sikre en trygg digital oppvekst for barn og unge (Barne- og familiedepartementet, 2021). Det finnes med andre ord både politiske satsninger (Barne- og familiedepartementet, 2021; Justis- og beredskapsdepartementet, 2021), erfaringer fra praksisfeltet (Kripos, 2019; 2022) og i tillegg mye kvantitativ forskning (Barbovschi & Staksrud, 2020), men det mangler fortsatt kvalitativ innsikt i problemstillinger knyttet til internettrelaterte overgrep mot barn (Barne- og familiedepartementet, 2021, s. 34).

Mål med og tilnærming til rapporten

Selv om det er flere områder som innebærer risiko på Internett (se tabell 1), vil vi i tråd med den nasjonale strategien for forebygging og bekjempelse av internettrelaterte overgrep mot barn (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021) og «*Rett på nett*»-strategien (Barne- og familiedepartementet, 2021), i denne oversiktsrapporten fokusere på seksuell risiko.³ Målet med rapporten er å gi en kort oversikt i hvordan barn kan beskyttes mot skade, slik «*Rett på nett*»-strategien beskriver (Barne- og familiedepartementet, 2021, s. 34).

Rapporten legger til grunn sentrale juridiske forpliktelsene Norge har ovenfor barn og utarbeides fra et barnerettighetsperspektiv med fokus på beskyttelse av barns rettigheter generelt, og beskyttelse av barns rettigheter knyttet til et trygt digitalt miljø for utvikling, læring og utforskning spesielt.

---

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-eueos.-forslag-til-forordning-for-a-forebygge-og-bekjempe-seksuelle-overgrep-mot-barn/id2950344/>

³ For andre relevante områder, se for eksempel «Barneliv foran, bak og i skjermen» (NOU2021:3, 2021) og litteraturanbefalinger i vedlegg 1

Den nasjonale strategien for *forebygging og bekjempelse av internettrelaterte overgrep mot barn* nevnt ovenfor har følgende overordnede mål:

1. Overvåking og oppfyllelse av juridiske forpliktelser, inkludert obligatorisk rapportering til ulike (internasjonale) organer
2. Identifisering av forbrytelser begått mot barn for å informere forebygging og for å forbedre straffeforfølgelse av lovbrytere
3. Å gi effektiv støtte og/eller hjelp til barn som opplever skadelige hendelser på nettet og/eller blir ofre for spesifikke nettforbrytelser

Denne rapporten vil særlig fokusere på mål nr. 3. For å kunne gi støtte og/eller hjelp til barn som opplever skadelige hendelser på nettet og/eller blir ofre for spesifikke nettforbrytelser, vil vi først innhente kunnskap om hvilke hendelser barn og unge opplever som skadelige, før vi deretter forsøker å kartlegge **hvilke faktorer som legger til rette for eller hindrer barn og unge i å snakke med voksne når de har hatt ubehagelige opplevelser på nett, med særlig vekt på strukturelle forhold.**

Når det gjelder det første punktet over, inneholder denne rapporten også et vedlegg som beskriver de mest sentrale juridiske forpliktelsene Norge har og som er knyttet til barns rettigheter på nett, med særlig vekt på forhold knyttet til seksuell risiko.

Rapportens struktur

I tillegg til denne introduksjonen, består rapporten av fire deler:

- (1) statistikk om omfanget av internettbasert seksuell utnyttelse av barn
- (2) gjennomgang av vitenskapelige artikler og rapporter om barns hjelpesøkende adferd
- (3) barn og unges perspektiv gjennom tre empiriske studier:
  - *Studie 1: Hva gjør at barn og unge velger å ikke snakke med noen om ubehagelige opplevelser på nett?*
  - *Studie 2: Hva skal til for at barn og unge velger å snakke med voksne om ubehagelige opplevelser på nett?*
  - *Studie 3: Hvilke strukturelle faktorer hindrer barn i å nå ut til dem som har som jobb å hjelpe dem?*
- (4) anbefalinger til relevante beslutningstakere.

I tillegg finnes det en kort gjennomgang av juridiske forpliktelser som vedlegg.

Studiene og rapporten er gjennomført og skrevet i et samarbeid mellom Dr. Jenny Krutzinna, forsker Nora J. Botten Englund og Prof. Elisabeth Staksrud, med støtte fra nasjonale og internasjonale kollegaer som beskrevet under.

1. Barn og unges digitale hverdag

Den nyeste datainnsamlingen i EU Kids Online nettverket ble gjennomført mellom 2017 og 2019, i Norge gjennomført med støtte fra Justis- og beredskapsdepartementet. I Norge ble et representativt utvalg bestående av 1001 barn, samt en av deres foreldre intervjuet. Intervjuene ble gjennomført separat.⁴ Resultatene fra denne undersøkelsen viser at barn og unge som vokser opp i Norge bruker Internett i snitt mer enn barn og unge i andre europeiske land (3,6 vs. gjennomsnittlig 2,8 timer hver dag i de 19 landene som deltok), men også at de føler seg tryggere på nett enn andre barn (Smahel et al., 2020). Hele 92% oppgir at de føler seg trygge på Internett. Dette er en større andel enn de som oppgir at de føler seg trygge hjemme (86%) og på skolen (91%) (Staksrud & Ólafsson, 2019).

I dette kapitlet oppsummeres sentrale deler av forskningen på det som omhandler fordeler og ulemper med en digital hverdag, med et spesielt fokus på digitalt innhold av seksuell karakter som *kan* falle inn under juridiske definisjoner av internettrelaterte seksuelle overgrep mot barn (se vedlegg 1).

Statistikken som er offentlig tilgjengelig hos SSB og politiets straffesaksregister (STRASAK) er ikke av en slik detaljeringsgrad at vi kan si noe her om internettrelaterte seksuelle overgrep mot barn, inkludert erfaringer med frivillig og ufrivillig deling av seksuelle meldinger/bilder mellom barn.⁵ For å si noe mer om disse fenomenene har vi derfor tatt utgangspunkt i statistikken som er hentet inn gjennom EU Kids Online nettverket beskrevet tidligere og den nasjonale trygghetsundersøkelsen som gjennomføres av NOVA.⁶

Trygghetsundersøkelsen fra NOVA viser at omtrent 2% av befolkningen i 2020 var utsatt for minst ett tilfelle av digital seksuell vold. Hos ungdommer mellom 16 og 19 år var dette tallet 8,7%. Hele 14,5% av jenter mellom 16 og 19 år har opplevd digital seksuell vold, mens det tilsvarende tallet for gutter er 4%. De tilfellene av digital seksuell vold flest opplevde i 2020 var å bli truet med distribusjon av seksualiserte bilder eller videoer av seg selv og/eller å bli presset til å sende seksualiserte bilder eller videoer (Løvgren mfl., 2022).

Mellom 2016 til 2021 ble det per år i snitt anmeldt 793 tilfeller av voldtekt av barn under 14 år og 440 tilfeller av seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år. En økende andel av disse lovbruddene begås digitalt, og i 2021 gjaldt hver fjerde anmeldelse for voldtekt av barn under 14 år et digitalt overgrep. 11% av anmeldelsene for seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år gjaldt et digitalt overgrep (Politidirektoratet, 2022).

Hva er negative netterfaringer?

Selv om de fleste barn og unge som vokser opp i Norge oppgir at de føler seg trygge på Internett, er ikke dette ensbetydende med at de ikke opplever risiko. 24% av barna i undersøkelsen oppgir at de har hatt negative erfaringer på nett det siste året, et relativt stabilt tall fra 2010 (1% økning) (Staksrud & Ólafsson, 2019). De mest alvorlige negative netterfaringene oppgis å være å motta uønskede seksuelle bilder (for eksempel nakenbilder og «dick pics») og slemme eller hatefulle kommentarer på Internett

---

⁴ For detaljert informasjon om denne undersøkelsens metode, styrker og begrensninger vises det til prosjektets nasjonale og internasjonale tekniske rapporter, se (Zlamal et al., 2020) og (Livingstone et al., 2011).

⁵ SINTEF har publisert en internasjonal kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge med særlig fokus på gjerningsperson, arena og offer sett i sammenheng: «Kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge» (Lassemo et al., 2022), men denne inkluderer ikke norske data

⁶ Les mer om undersøkelsen her: [Nasjonal trygghetsundersøkelse 2020 - OsloMet](#)

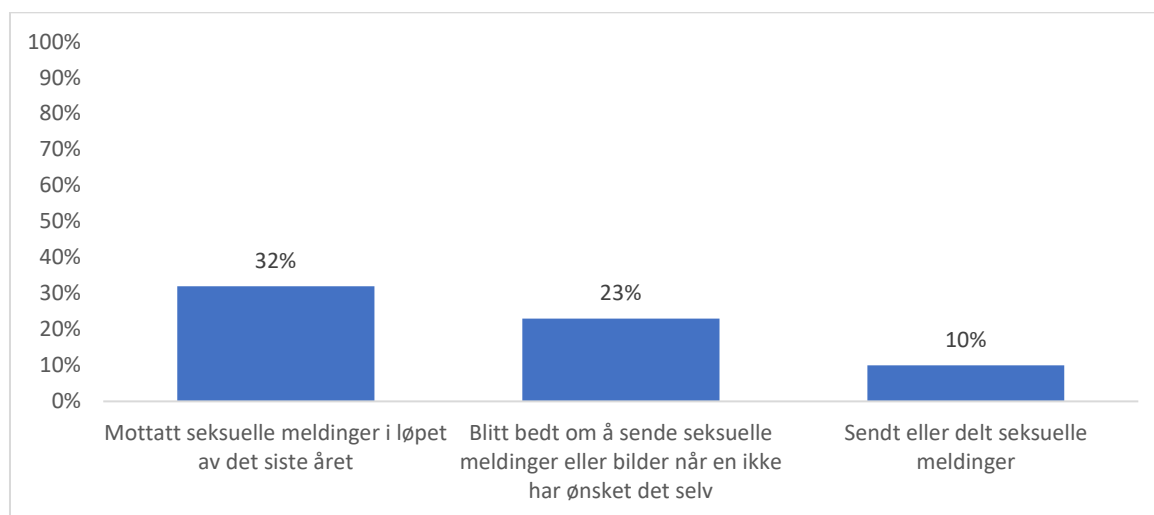

(Staksrud & Ólafsson, 2019, s. 32). I tillegg kommer erfaringer med digital mobbing. Vi viser i denne sammenheng til den forskningen og rapporter som er publisert av EU Kids Online nettverket.⁷

Erfaring med og deling av seksuelle meldinger

For å kartlegge seksuelle meldinger blant barn og unge som vokser opp i Norge ble det i EU Kids Online undersøkelsen gitt følgende introduksjon før spørsmålene: *Folk gjør alle mulige ting på Internett. Noen ganger kan de sende seksuelle meldinger eller bilder. Med dette mener vi å snakke om å ha sex, eller bilder av nakne mennesker, eller bilder av mennesker som har sex. De neste spørsmålene vi stiller deg handler om ting som dette.* I spørsmålene ble det også fremhevet at seksuelle bilder kan være i form av ord, bilder eller videoer. Resultatene fra spørsmål om erfaringer med og deling av seksuelle bilder er fremstilt i figuren under.

Figur 1. Tall fra EU Kids Online 2018 (Staksrud & Ólafsson, 2019)

Som det kommer frem av Figur 1, har norske barn relativt høy sannsynlighet for å ha blitt *eksponert for seksuelle meldinger via digitale tjenester*: hele 32% av ungdommer mellom 11 og 17 år har mottatt én eller flere seksuelle meldinger i løpet av det siste året. Dette er en økning fra 20% i 2010. Erfaringer med seksuelle meldinger øker kraftig med alder: over halvparten (52%) av alle 15-17 åringer har mottatt seksuelle meldinger det siste året, mens det tilsvarende tallet for 11-12 åringer er 7% (ingen økning fra 2010) (Barbovschi & Staksrud, 2020a; Staksrud & Ólafsson, 2019).

23% av barn og unge oppga i undersøkelsen at de hadde *blitt bedt om å dele seksuell informasjon om seg selv* (hvordan kroppen deres ser ut uten klær eller seksuelle ting de har gjort) når de ikke selv ønsket å svare på slike spørsmål (Barbovschi & Staksrud, 2020a; Staksrud & Ólafsson, 2019). Jenter får slike spørsmål oftere enn gutter, og forekomsten øker med alder: mer enn 1 av 3 ungdommer mellom 15 og

⁷ Relevante norske rapporter i denne sammenheng er blant annet (Barbovschi et al., 2021; Barbovschi & Staksrud, 2020b, 2021).

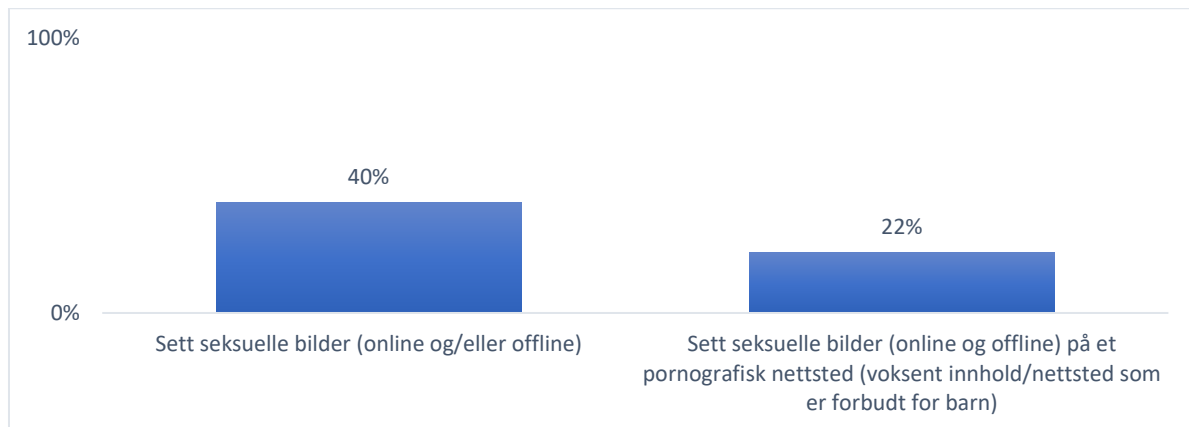
17 år har opplevd det, mens det tilsvarende tallet for barn mellom 11 og 12 år er 3% (Staksrud & Ólafsson, 2019).

Videre fremgår det at 10% *selv har lagt ut eller delt seksuelle meldinger* om seg selv eller andre i løpet av det siste året. Dette er en relativt stor økning fra 2% i 2010. Økningen kan forstås i lys av at tilgangen til smarttelefoner økte drastisk i perioden mellom de to datainnsamlingene. De aller fleste som oppgir at de har lagt ut eller delt seksuelle meldinger er mellom 15 og 17 år, og det er ingen særlige kjønnsforskjeller. Litt over halvparten (53%) av de som selv har lagt ut eller delt seksuelle meldinger om seg selv har også selv bedt noen på Internett om å sende dem seksuell informasjon. Av de som svarer at de aldri har bedt om dette, er det en betydelig overvekt av jenter (Barbovschi & Staksrud, 2020a; Staksrud & Ólafsson, 2019).

Pornografi og annet seksuelt innhold

For å kartlegge barn og unge som vokser opp i Norge sine erfaringer med pornografi og annet seksuelt innhold ble de i undersøkelsen gitt følgende introduksjon før spørsmålene: *Det siste året har du sett mange forskjellige bilder, fotografier og videoer. Noen ganger kan disse bildene være åpenbart seksuelle, de kan f.eks. vise folk som er nakne eller folk som har sex. Kanskje har du aldri sett noe som dette, eller du kan ha sett noe som dette på en mobiltelefon, i et blad, på TV, på DVD eller på Internett. De neste spørsmålene vi stiller deg handler om ting som dette.* Resultatene fra spørsmål om erfaringer med seksuelle bilder og pornografi er fremstilt i figuren under.

Figur 2. Tall fra EU Kids Online 2018 (Staksrud & Ólafsson, 2019)

Som det kommer frem av Figur 2 har 40% av barn og unge mellom 11 og 17 år sett seksuelle bilder (online og/eller offline). Dette er en liten reduksjon fra 46% i 2010, og det er verdt å merke seg at til tross for at tilgangen til smarttelefoner økte i perioden mellom de to datainnsamlingene, ble omfanget av barn og unge som hadde sett seksuelle bilder redusert.

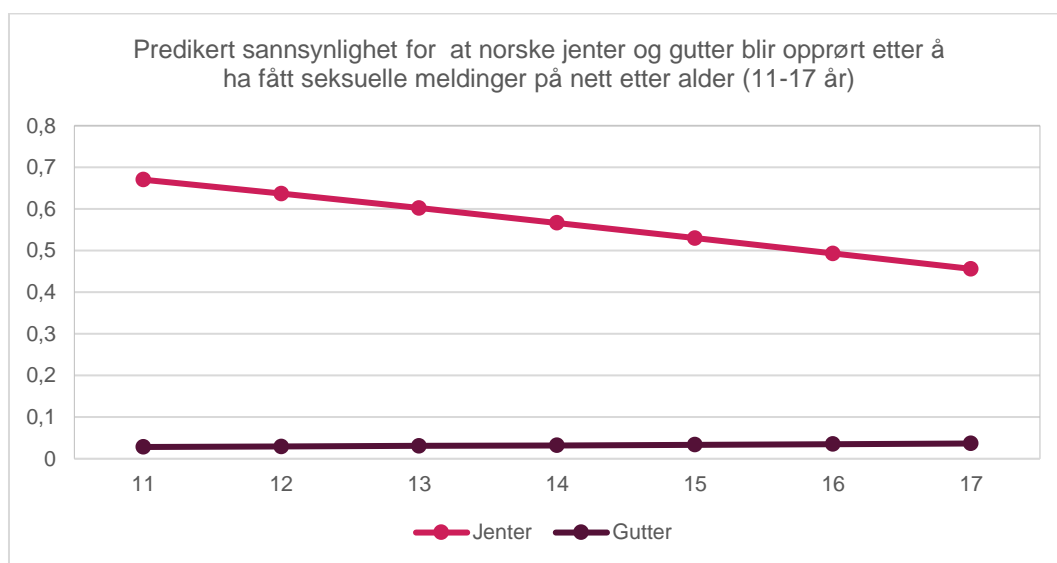
Som med eksponering for seksuelle meldinger øker også denne typen erfaringer med alder: fra 8% av de yngste barna (9-10 år) til 77% av 15-17 åringene. Det er noen flere gutter enn jenter som har sett slike bilder, bortsett fra i de yngste aldersgruppene hvor fordelingen er relativt jevn. 20% oppgir å ha sett seksuelle bilder minst hver måned via mobil, datamaskin, nettbrett eller liknende, mens 15 % har sett dette på TV eller film. 22% har vært på et pornografisk nettsted (Staksrud & Ólafsson, 2019).

Hvordan føler barn og unge seg etter slike netterfaringer?

Fra EU Kids Online undersøkelsen som ble gjennomført i 2010, og som vi også ser av tallene fra 2018, vet vi at barn og unge som vokser opp i Norge har stor sannsynlighet for å bli eksponert for seksuelt innhold på nett, men også at de har relativt liten sannsynlighet for å bli plaget av det. Mye av de *seksuelle meldingsutvekslingene* som skjer mellom ungdommer er villet og kan forstås som en del av deres seksuelle utvikling. Likevel er ikke det tilfellet for alle, og nesten en fjerdedel oppgir å bli opprørt eller lei seg når de får slike meldinger. Andelen er klart størst hos jenter (Barbovschi & Staksrud, 2020a; Staksrud & Ólafsson, 2019), men de oppgir å bli mindre lei seg med økende alder (Barbovschi & Staksrud, 2020a). På den andre siden oppgir 35% av alle ungdommene og 56% av guttene at de blir glade av å få seksuelle meldinger, og hele 41% oppgir at de føler seg nøytrale (Barbovschi & Staksrud, 2020a; Staksrud & Ólafsson, 2019). Figuren under viser den predikerte sannsynligheten for at norske barn blir opprørt etter å ha fått seksuelle meldinger på nett etter alder og kjønn.

Figur 3. Predikert sannsynlighet for at norske barn blir opprørt av seksuelle meldinger etter kjønn og alder

EU Kids Online 2018: QF42: Last time it happened to you, how did you feel about what you received? Response options: I was happy; I was neither happy nor upset; I was a little/ fairly/ very upset (n=182).

Når det kommer til *seksuelle bilder*, oppgir flesteparten (52%) at de verken føler seg glad eller opprørt etterpå. Flere gutter rapporterer positive følelser enn jenter (27% versus 6%), og flere jenter enn gutter rapporterer å føle seg litt, veldig eller ganske opprørt (48% versus 17%) (Staksrud & Ólafsson, 2019).⁸ Andre følelser⁹ som oppstår når man ser seksuelle bilder er nysgjerrighet (20%), flauhet (16%), og begeistring (12%). Gutter har større sannsynlighet for å kjenne på nysgjerrighet og begeistring, mens jenter i større grad føler på flauhet. Totalt sett uttrykker gutter flere positive reaksjoner enn jenter (Staksrud & Ólafsson, 2019).

⁸ Tallene er basert på de barna som har valgt å svare på det spørsmålet. Prosentandelene er derfor regnet ut etter de barna som har svart, mens de som har valgt «vil ikke svare», «vet ikke» eller ikke har svart er holdt utenfor.

⁹ Tallene er basert på hele utvalget.

2. Barn og unges hjelpesøkende atferd

Som nevnt innledningsvis ønsker vi å se på hvilke faktorer som legger til rette for eller hindrer barn og unge i å snakke med voksne når de har hatt ubehagelige opplevelser på nett, med et spesielt fokus på digitalt innhold av seksuell karakter. Selv om mange barn og unge som har hatt slike negative netterfaringer velger å snakke med jevnaldrende venner om disse erfaringene (Staksrud & Ólafsson, 2019), ønsker vi også at de skal snakke med voksne slik at de kan få profesjonell og juridisk støtte om nødvendig. Derfor er det viktig å få innsikt i både hva det er som gjør at barn og unge velger å *ikke* snakke med voksne, men også hva som skal til for at de velger å gjøre det.

For å kunne si noe om barn og unges hjelpesøkende atferd etter negative netthendelser trenger vi imidlertid først kunnskap om barn og unges hjelpesøkende atferd mer generelt. Etersom det ikke finnes tilstrekkelig med forskning på dette temaet har vi også inkludert erfaringer fra praksisfeltet i denne delen av rapporten. Selv om praksiserfaringer ikke kan veie opp for manglende forskning, gir det likevel viktig innsikt i tematikken og kan gi indikasjoner på områder som bør vektlegges i forskningen fremover.

Generelt kan barns hjelpesøkende atferd brytes ned i to elementer: 1. **Bevissthet** og identifisering av at det har skjedd noe som ikke burde skje, og 2. **Kommunikasjon** av hendelsen. Under vil dette bli nærmere gjennomgått, men hovedvekten vil ligge på kommunikasjon av hendelsen ettersom dette elementet består av mange flere underelementer (tilgjengelighet, kunnskap om konsekvenser, kjønnsespesifikke problemstillinger, hvem barn snakker med og hva som skal til for at de velger å snakke med noen).

Bevissthet

Oppdagelse og utforskning av ens seksualitet kan være en sårbar fase av barndommen som kan utnyttes av andre (May-Chahal & Palmer, 2018). Moderne smarttelefoner med kameraer av høy kvalitet og god internettforbindelse legger til rette for deling av innhold, inkludert bilder, som senere kan være vanskelig å fjerne. Dette er et tema som har fått økt medieomtale i Norge de siste årene (se f.eks. Hansen, 2021; Bjerkholdt, 2022; Svendsen, 2022).

For at man skal kunne reagere på en alvorlig hendelse, må man imidlertid først være klar over at det har skjedd noe galt. Det som for voksne kan virke tydelig, er ofte mindre klart for barn. Blant annet ser vi at barn med psykiske helseutfordringer ofte ikke er klar over at de har blitt utsatt for digitale seksuelle overgrep, og de ser derfor ingen grunn til å be om hjelp (Livingstone et al., 2022, s. 64). De gangene barn og unge selv vet at det har skjedd noe galt, både subjektivt og juridisk, vet de imidlertid ikke hva de skal gjøre med det. Dette gjelder både deres egne erfaringer, men også når de er vitne til andres erfaringer. Tall fra EU Kids Online viser for eksempel at hele 36% av norske barn ikke vet hva de skal gjøre når de blir vitne til at andre blir mobbet på nett (Staksrud & Ólafsson, 2019, s. 90).

Manglende forståelse for hva som er lov og ikke trekkes også frem fra praksisfeltet. Barneombudets ekspertgruppe skriver blant annet at det er vanskelig å forstå betydningen og implikasjonene av norske lover, for eksempel knyttet til deling av seksualiserte bilder. De peker på at det for dem ikke er klart hva de har lov til å gjøre og ikke, og følgelig klarer de heller ikke å identifisere når de blir utsatt for noe ulovlig (Barneombudet, 2019). Ifølge barna er dette en problemstilling som bør tas tak i av både myndigheter (f.eks. gjennom politi og skoler), men som også er et ansvar de ulike digitale plattformene har ovenfor brukerne sine (f.eks. gjennom automatiserte advarsler om at innhold som skal legges ut/sende inneholder ulovlige elementer) (Barneombudet, 2019).

Kommunikasjon

Det er flere faktorer som ligger til grunn for hvorvidt og eventuelt hvem barn og unge velger å snakke med etter negative netterfaringer, blant annet tilgjengelighet, kunnskap om konsekvenser og kjønns spesifikke problemstillinger.

Tilgjengelighet

Fra praksisfeltet trekkes det frem at rapporteringsverktøy og hjelpetjenester er vanskelig å finne eller få tilgang til (Barneombudet, 2019). Nettpatroljen (Politiet, u.å.) ble for eksempel opplevd å ikke være synlig nok for barn. Barn beskriver selv at verktøyene de trenger for å rapportere problemer ikke er på de plattformene hvor de selv lever hverdagen sin, noe som kan indikere at rapporteringstjenester og kontaktpunkter bør integreres bedre i plattformene og tjenestene barn bruker, heller enn å ligge på egne nettsider. Et konkret forslag fra barna er å inkludere direkte lenker i plattformene, chatter og videoer til støtte- og rapporteringsalternativer (Barneombudet, 2019), noe som også ble anbefalt av Utvalget for beskyttelse av barn og unge mot skadelig medieinnhold (*NOU2021:3*, 2021, s. 101).

Et annet viktig aspekt som kommer frem fra forskningslitteraturen er at det kreves mye proaktivitet fra barn. Dette gjelder både manglende integrering av rapporterings- og kontaktpunkter der barn er på nett, samt forventningen om at barn skal ta kontakt med voksne fremfor at det er de voksnes ansvar å spørre barn om deres erfaringer. Plattformdesign hindrer ofte ungdom i å søke hjelp, men andre faktorer hindrer også barns proaktive kommunikasjon. Sosiale normer og forståelse av hva som er akseptabel adferd ser ut til å hindre barn og unge i å få hjelp når de trenger det. I en nyere studie med barn med psykiske helseutfordringer ble det trukket frem en rekke barrierer som også er omtalt i overgrep- og traumelitteraturen (Augusti & Myhre, 2021; Jensen et al., 2005; Lemaigre et al., 2017; Thoresen et al., 2014). Disse falt inn under seks ulike temaer (Livingstone et al., 2022): mangel på forståelse, voksne som ikke forstår, mangel på tillit, bekymringer vedrørende konsekvenser, et ønske om å ikke være en byrde og at det å snakke forårsaker følelsesmessig uro.

Disse forskningsfunnene samsvarer med erfaringene fra praksisfeltet i Norge. Det finnes en rekke rapporter fra offentlige aktører som beskriver erfaringer fra praksis så vel som fra barna selv. Selv om disse rapportene ikke nødvendigvis er representative for alle barn i Norge, utgjør de likevel en verdifull kilde til noen av nøkkelspørsmålene når det gjelder å søke hjelp etter seksuelle overgrep på nett. Vi har derfor tatt med disse rapportene spesielt der det foreløpig ikke er tilstrekkelig forskning i Norge.

Kunnskap om konsekvenser

En hindring for å snakke om noe som har skjedd er å ikke skjønne prosessen og implikasjonene av å gjøre det (Livingstone et al., 2022). På grunn av dette kan barn og unge bli skremt fra å si ifra om hva som har skjedd til noen, spesielt siden de ofte opplever at voksne overreagerer og lager strenge restriksjoner som oppleves som straff istedenfor å gi støtte og praktisk hjelp (Livingstone et al., 2022). Samtidig oppgir mange barn og unge at de skulle ønske at straffenivået i Norge var strengere, men samtidig kommer det frem at de tror at straffenivåene er lavere enn de faktisk er, særlig knyttet til seksuallovbrudd (Frøyland mfl., 2022). Motivasjonen for å fortelle det til en voksen kan derfor variere og, og det er viktig at voksne prøver å forstå hvorfor et barn snakker til dem og hvilke forventninger de har.

Konfidensialitet er viktig for å opprettholde tilliten til barn og unge, men det finnes noen overordnede meldeplikter (Justis- og beredskapsdepartementet, 2019) og det er viktig å være åpen med unge om dette. Barn ønsker å forstå prosessen som følger etter rapportering, inkludert tidslinjer, konsekvenser og rettsmidler (Barneombudet, 2019). Derfor er det avgjørende at alle voksne, ikke bare profesjonelle, kjenner til de lover og regler som gjelder for ulike typer hendelser, inkludert når og hvordan politiet vil bli involvert. Barn ønsker seg en ett-trinn-om-gangen-tilnærming istedenfor at informasjonene deres utløser en full juridisk prosess. I noen tilfeller vil barn kreve full anonymitet for å fortelle, og dette gjelder særlig for stigmatiserende opplevelser som ved deling av seksuelle bilder (Barneombudet, 2019).

Kjønnsesifikke problemstillinger

Det finnes flere kjente barrierer for å søke hjelp hos barn og unge, blant annet ulike former for stigma, familieverdier, kunnskap om mental helse, behov for autonomi, samt strukturelle faktorer som økonomi, transport og ventetider (Velasco et al., 2020). Samtidig ser vi betydelige kjønnsforskjeller når det gjelder antall barn og unge som oppsøker hjelp etter alvorlige hendelser på Internett, hvor andelen gutter som søker hjelp er mye lavere enn hos jenter (Staksrud & Ólafsson, 2019). Årsakene til dette er ikke klare, men lignende mønstre vedrørende hjelpesøkende atferd finnes også i andre fagfelt. Haavik og kollegaer (2019) fant eksempelvis at det er mindre sannsynlig at gutter søker hjelp når de opplever psykiske utfordringer enn jenter, og begrunner det blant annet med at gutter er mindre klar over lavterskeltilbud som helsestasjoner og helsesykepleiere (Haavik et al., 2019). Også blant britiske høyskolestudenter har kjønnsroller blitt utpekt som en barriere for hjelpesøkende atferd. Mens det er mer akseptabelt for jenter å åpne opp og be om hjelp, blir gutter ofte sett på som svake når de uttrykker følelser og ber om det samme, både hos andre (Seamark & Gabriel, 2018) og seg selv (Bosco et al., 2020). I tillegg til at det ikke bare er større sannsynlighet for at jenter oppsøker hjelp enn gutter, bruker de også flere *proaktive hjelpesøkende strategier* (Fernet et al., 2022). Det er imidlertid mer sannsynlig for alle *barn og unge* at de søker hjelp fra venner enn formelle ressurser etter at de opplever vanskeligheter (Bosco et al., 2020; Fernet et al., 2022).

Praksisaktører som Barneombudet (2019) og UngIDag-utvalget forteller om kjønnsforskjeller i mediebruk, blant annet knyttet til seksuelt innhold (*NOU2019:19*, 2019). Hovedforskjellen syntes å ligge i at jenter bruker mer tid på influencere, mens gutter bruker mer tid på spill/gaming. Samtidig rapporterer guttene at de mangler mannlige rollemodeller når det kommer til å snakke om vanskelige temaer, og uttrykker i den sammenheng et ønske om flere mannlige influencere eller kjendiser. Kommunikasjon rettet spesifikt mot gutter på de digitale plattformene de bruker trekkes også frem som et verktøy for å redusere terskelen for å oppsøke hjelp (Barneombudet, 2019).

3. Faktorer som legger til rette for eller hindrer barn og unge i å snakke med voksne når de har opplevd noe ubehagelig på nett

For å bedre forstå faktorene som påvirker hvorvidt barn snakker med voksne om alvorlige hendelser på nett, har vi gjennomført tre studier. Vi trekker også på funn fra et europeisk prosjekt som undersøkte hvorfor mange barn valgte å ikke snakke med voksne i det hele tatt, samt våre egne tre studier. Disse belyser hva som får barn til å snakke med voksne (studie 1), hvem barna valgte å snakke med (studie 2) og strukturelle faktorer som kan hindre barn i å snakke med de som skal støtte dem (studie 3).

Detaljene til alle tre studiene kan finnes i vitenskapelige publikasjoner (allerede publisert eller kommende, referanser i teksten), og hovedfunnene er oppsummert nedenfor.

Oppsummering av resultater Studie 1: Hva gjør at barn og unge velger å ikke snakke med noen om ubehagelige opplevelser på nett?

Som nevnt ovenfor er det en relativt stor andel barn og unge som velger å ikke snakke med noen etter at de har hatt ubehagelige opplevelser på nett. Disse ungdommene kjennetegnes gjerne av at de er gutter, de opplever mindre støtte fra familie, lærere og jevnaldrende, og de rapporterer også mindre diskriminering og personvernisiko.

Som et ledd i arbeidet har vi samarbeidet med det EU-støttede prosjektet ySKILLS («[Youth Skills](#)») som ser på ulike fordeler og ulemper ved digitale ferdigheter hos barn og unge. I dette arbeidet har forskergruppen for barn og medier ved Institutt for medier og kommunikasjon jobbet med psykologer og internasjonale forskere for å gjennomføre dybdeintervjuer med 62 ungdommer i alderen 12 til 22 år i Norge og Storbritannia. Samtlige ungdommer hadde med erfaring med psykiske vansker av ulik alvorlighetsgrad, samt til dels alvorlige digitale risikoeffaringer. De fleste hadde mottatt behandling i det siste og i Norge ble ungdommene rekruttert gjennom BUP-systemet (barne- og ungdomspsykiatriske klinikker). Selv om det hadde vært forventet at de ulike ungdomskulturene mellom Norge og Storbritannia kunne ha resultert i ulike digitale ferdigheter og utfall for unge mennesker som vokser opp i disse landene, har deres liv slående likheter.

Funnene viste hvordan et avgjørende utgangspunkt for å søke og motta hjelp er at barn og unge er i stand til å avsløre konkrete problemer de har opplevd til andre. Forskerne i ySKILLS-prosjektet så at ungdommene for ofte følte seg ute av stand til å avsløre og spurte dem hva de opplevde som barrierer.

Studien fant at problematiske sosiale normer og forståelse ser ut til å hindre unge mennesker i å få hjelp når de trenger det mest, noe forskerne sier fortjener intervensjon i seg selv. Ungdommene nevnte en rekke barrierer som også er omtalt i overgrep- og traumelitteraturen og som de grupperte under seks forskjellige temaer (Livingstone et al., 2022, s. 64–70), selv om disse barrierene for de fleste barna var viklet sammen, spesielt i de mer ekstreme tilfellene.

1. Mangel på forståelse av hva de har opplevd

Noen barn er svært unge når de blir utsatt for seksuelle overgrep, for eksempel i form av oppfordring til å dele seksualiserte bilder. Dette kan i seg selv begrense deres evne til å forstå konsekvensene av det som foregår. Forvirring kan også oppstå der overgriperen er en person kjent for barnet, hvor grensene mellom venn og overgriper kan bli uklare. I dette tilfellet kan det hende at et barn ikke forstår at deling av seksualiserte bilder med en eldre person er feil.

Manglende kunnskap om hva seksuelle overgrep kan innebære kan være en viktig avsløringsbarriere, noe som peker på behovet for også å spre informasjon om overgrep på nett til ungdom.

2. Voksne som ikke forstår

Denne barrieren er mangefasettert og refererer til unge menneskers oppfatning om at voksne mangler tilstrekkelig kunnskap, forståelse eller kompetanse om digitale teknologier og derfor ikke vil kunne gi nyttige råd. Det er ikke bare mangelen på digital forståelse som er viktig i denne konteksten (se Thoresen et al., 2014), men også mangelen på personlig erfaring, som er en typisk avsløringsbarriere siden barn og unge setter stor pris på personlig erfaring. Underliggende dømmende holdninger til ungdom kombinert med misforståelser kan i barnas syn raskt legger opp til skyld. Følelser av skam og skyld er vanlige avsløringsbarrierer og kan bidra til følelsen av å gjøre noe galt eller uakseptabelt. Unge menneskers syn på at voksne ikke forstår deres digitale liv strekker seg utover foreldre til andre voksne, inkludert lærere og terapeuter. De unge tolker rådene de ofte får som en demonstrasjon av hvor lite voksne forstår av deres digitale liv, spesielt måtene deres on- og offline-liv er så sammenvevd på.

En følelse av forståelse og tilknytning er avgjørende for å dele sensitive og personlige erfaringer med voksne. Hvis barn og unge ikke forventer at andre skal kunne forstå deres unike opplevelser, blir de stående alene med en følelse av fremmedgjøring som kan føre til psykiske problemer. Studien fant at opplevelsen av manglende forståelse hos voksne også gjaldt i forholdet til egne terapeuter.

3. Mangel på tillit

Denne barrieren bygger på unges oppfatningen om at voksne ikke forstår deres problemer, samt deres tidligere erfaringer med at voksne ikke reagerer etter at de har blitt fortalt om alvorlige hendelser, som for eksempel mobbing. Dette kan skade barns utvikling, fordi de lærer av tidligere erfaringer for å forutse fremtiden.

Barn må føle seg tatt på alvor. De trenger hjelp til å tolke komplekse eller tvetydige eller opprivende situasjoner, spesielt hvis de ikke skal klandre seg selv for det som har skjedd, noe som fører til skyld og skam som igjen fører til hemmelighold.

4. Bekymret for konsekvenser

En annen barriere er vanskeligheten med å forutse konsekvensene både av selve situasjonen og av å rapportere den. Dette kan skyldes aktive trusler fra overgriperen (f.eks. å distribuere bilder, fortelle foreldrene osv.), men også bekymringer knyttet til meldeplikt, som gjelder for fagpersoner som lærere. Ofte spiller frykt for straff også en rolle.

Barn og unge er redd at avsløring av nettaktiviteten deres til voksne ville føre til tap av nettprivilegier, til og med at apper eller plattformer ville bli tvangsavstengt hvis voksne visste om hva som foregikk.

5. Ønsker ikke å være en byrde

Barn er ofte svært beskyttende overfor familiene sine og ønsker ikke å belaste dem. Som et resultat prøver de å håndtere problematiske situasjoner på egenhånd for å unngå å skuffe familien. Dette er spesielt tilfellet der foreldre har sine egne personlige problemer å forholde seg til og barn ikke ønsker å legge til denne byrden.

6. Å snakke fører til følelsesmessig uro

For mange barn og unge er det følelsesmessig vanskelig å dele sine erfaringer med noen. Å føle seg dum, flau, skamfull eller skyldig kan stoppe dem fra å fortelle andre og dermed søke hjelp. Å bekymre seg for å ikke bli trodd eller støttet er en side av utfordringen, men opplevelsen av å snakke om følelsesmessig forstyrrende situasjoner kan i seg selv være ekstremt smertefull og hindre avsløring.

I tillegg rapporter barn og unge at de ikke ble spurt om deres opplevelser på nettet, men hvis de hadde det, ville det vært lettere for dem å avsløre.

Oppsummering av resultater Studie 2: Hva skal til for at barn og unge velger å snakke med voksne om ubehagelige opplevelser på nett?

Gjennom nye analyser av EU Kids Online dataene gjennomført av Monica Barbovski i samarbeid med Elisabeth Staksrud har vi også sett på hva som skal til for at barn og unge velger å snakke med voksne om ubehagelige opplevelser.¹⁰ Disse analysene viser blant annet:

- 1) Hvilke barn som velger å snakke med voksne om negative netterfaringer avhenger av flere faktorer, blant annet egenskaper ved barnet, barnets kontekst og det spesifikke innholdet i de negative netterfaringene de har opplevd.
- 2) **De barna som snakker med foreldre og/eller omsorgspersoner** er ofte yngre, de er jenter, klarer å dra nytte av støtte både hos familie og på skolen, **de opplever seg selv som høyt oppe på den «sosiale rangstigen»**, de har færre digitale ferdigheter og har oftere erfaringer med å ha blitt behandlet dårlig i digitale miljøer.
- 3) **De som velger å snakke med lærerne sine** etter negative netterfaringer opplever gjerne mer mediering fra læreren sin, de har **færre digitale ferdigheter og opplever mer mobbing og personvernisikoen på nett** sammenlignet med de som velger å ikke snakke med lærerne sine.
- 4) De som snakker med **noen som har det som jobb å hjelpe barn** opplever ofte mer støtte fra lærerne sine og rapporterer også flere personvernisikoen enn de som ikke snakker med de som har det som jobb å hjelpe barn. De barn og unge som snakker med andre voksne de stoler på er gjerne yngre, klarer å dra nytte av støtten de får fra både jevnaldrende og lærere og de rapporterer flere erfaringer med diskriminering og personvernisikoen.
- 5) *Innholdet* i de negative netterfaringene er også av betydning for hvorvidt, og eventuelt hvem, barn og unge velger å snakke med om disse erfaringene. **Når ungdommer får uønskede seksuelle forespørsler på nett foretrekker de å enten snakke med en voksen de stoler på eller noen som har det som jobb å hjelpe barn, fremfor å snakke med foreldre og/eller omsorgspersoner.**
- 6) De som opplever diskriminering knyttet til hvor de kommer fra, hudfarge, religion, personlige meninger, antatt seksuell legning, fysisk utseende, nedsatt funksjonsevne eller å ha dårlig råd, snakker som oftest med søsken eller andre voksne de har tillit til. De snakker som oftest ikke med foreldre om disse temaene. Ungdommer som blir utsatt for ubehagelige digitale opplevelser

---

¹⁰ Funnene som presenteres i denne delen er en del av en større studie som er under arbeid og forventes publisert 2023.

foretrekker derimot å snakke med foreldre og/eller omsorgspersoner i tillegg til andre voksne de stoler på.

Som tidligere nevnt oppgir nesten en av fire barn at de har hatt negative netterfaringer. Samtidig oppgir bare 55% av barn som vokser opp i Norge at de har noen i familien som vil lytte til dem når de trenger å snakke om noe (Staksrud & Ólafsson, 2019). I tillegg understreker noen barn at de opplever at deres erfaringer ikke er viktige nok til at de kan kreve oppmerksomhet fra de voksne (Livingstone et al., 2022, s. 68), noe som kan begrunnes med at noen barn har opplevd at voksne bare reagerer på bestemte og svært alvorlige hendelser før de tar grep (såkalte «triggers») (Hepburn, 2005).

Videre viser en studie fra 2021 at barn og unge foretrekker å oppsøke hjelp i sine uformelle nettverk (f.eks. venner) istedenfor å henvende seg til profesjonelle når de opplever utfordringer og problemer (se f.eks. Nasier et al., 2021). Tilsvarende mønster ser vi i dataene fra EU Kids Online, hvor 57% av de norske barna som har hatt negative netterfaringer velger å snakke med jevnaldrende venner om disse erfaringene, og denne strategien er særlig tydelig hos de eldste ungdommene (13-17 år). Bare et fåtall snakker med en lærer (6%), andre voksne de stoler på (6%) og noen som har det som jobb å hjelpe barn og unge. Noen flere snakker med én eller begge foreldre (33%), særlig i de yngste aldersgruppene (9-12 år) (Staksrud & Ólafsson, 2019).

De lave tallene når det gjelder å be om hjelp fra voksne generelt og fra lærere og de som har det som jobb å hjelpe barn spesielt, er svært overraskende sett i lys av det økte fokuset både på digital kompetanse og digital dømmekraft i den norske skolen de siste årene. Samtidig oppgir 85% av barn som vokser opp i Norge at de har minst én lærer de kan henvende seg til dersom de opplever problemer (Staksrud & Ólafsson, 2019, s. 71), men bare 13% oppgir at de har fått hjelp eller støtte fra en lærer etter å ha opplevd noe ubehagelig på nett (Staksrud & Ólafsson, 2019, s. 72). Dette *kan* være en indikasjon på at de voksne møter barna på måter som ikke er tilpasset deres behov og forventninger. I tillegg er det svært viktig å merke seg at hele 20% av barna oppgir at de ikke snakker med *noen* etter at de har hatt negative netterfaringer (Staksrud & Ólafsson, 2019).¹¹

Fra Barneombudets ekspertgruppe (2019) kommer det frem at barn og unge er klar over begrensningene ved å snakke med jevnaldrende, og de understreker at enkelte erfaringer gir behov for støtte fra voksne eller profesjonelle, særlig det som angår deres psykiske helse. For at støtte fra voksne skal oppleves nyttig, kreves det imidlertid at de voksne forstår hva som plager barn og at de vet hvordan barn ønsker at de skal snakke med dem. Flere av ungdommene i ekspertgruppen beskriver at de opplever at lærere er dårlig forberedt på å snakke om ubehagelige nettopplevelser, at de mangler kunnskap om sosiale medier og Internett, og at det oppleves ukomfortable når det kommer til å snakke om seksualitet (Barneombudet, 2019). Barna uttrykker i tillegg et tydelig behov for samhandling og støtte ansikt til ansikt i tillegg til eventuelle digitale tilbud. Det finnes i dag et bredt tilbud av digitale hjelpetjenester for barn og unge i Norge, men det er uklart om det er utformet på den mest effektive måten.

---

¹¹ Tallene er basert på de barna som har valgt å svare på det spørsmålet. Prosentandelene er derfor regnet ut etter de barna som har svart, mens de som har valgt «vil ikke svare», «vet ikke» eller ikke har svart er holdt utenfor.

Oppsummering av Studie 3: Hvilke strukturelle faktorer hindrer barn i å nå ut til dem som har som jobb å hjelpe dem?

Norge bruker betydelige ressurser til DIGI-UNG-programmet som har som overordnede mål å utvikle tjenestene som gjøres tilgjengelig på *ung.no* plattformen og som skal være ferdigstilt innen utgangen av 2023. *ung.no* er tenkt som den ene felles, offentlige informasjons- og støttetjeneste plattformen for barn og unge i Norge. Det som kom ut fra forskningen og rapportene nevnt ovenfor er at det er ikke nok å lage nettsider og hjelpelinjer som tilbyr anonyme støttetjenester. Det er også avgjørende at barn blir informert om dem, hva disse kan og ikke kan tilby, prosessen som følger og hjelpen som kan gis, og at de er lett tilgjengelige på de digitale flatene barn og unge bruker.

En gjennomgang av *ung.no*-plattformen avslører kompleksiteten til portalen. Siden vi var interessert i barns muligheter for å nå ut til voksne angående spesifikke hendelser, fokuserte vi på alternativene for direkte kontakt og utelukket diskusjoner om informasjonsdelen av plattformen (f.eks. spørsmål og svardelen og informasjonssider). Her viser plattformen seg som en omfattende informasjonskilde med en overflod av generelle og spesifikke støtteorganisasjoner som søker å gi råd og hjelp til barn og unge. En nærmere titt indikerer imidlertid at plattformen ikke oppfyller sitt potensial. For eksempel er hjelp på *ung.no* ikke umiddelbart tilgjengelig, men krever snarere fire-fem trinn som må tas før man finner den mest passende støttetjenesten. Dette kan resultere i tilbaketrekking fra plattformen eller kontakt med en allerede kjent, men mindre hensiktsmessig tjeneste. Det kan se ut til at det hjelpesøkende barnet blir forlatt i mangel av mer effektiv veiledning (Krutzinna & Staksrud, kommer).

Øverst på nettsiden er det en «Snakk med noen»-knapp, som fører til en oversikt over seks ulike temaer, hver med ni til 22 ulike kontaktpunkter (se *tabell 1*). Mens noen er oppført under flere overskrifter, kan totalt 62 unike organisasjoner/tjenester identifiseres. Alle disse er oppført med en lenke til deres eksterne nettside. I tillegg gir de fleste også en direkte lenke til en chat- og/eller telefontjeneste. I temaoversikten er hver tjeneste merket med ett eller flere nøkkelord som angir hva slags emner eller problemstillinger personalet kan ta opp. Det gis også informasjon om åpningstider, inkludert indikasjon på om tjenesten kan nås akkurat nå og om personalet består av frivillige, fagfolk, eksperter etter erfaring («experts by experience») eller fast ansatte i tjenesten. Tjenestene som er oppført viser et høyt nivå av bredde og inkluderer noen høyt spesialiserte organisasjoner, for eksempel dedikert til hjelp angående tvangsekteskap eller incest.

Et interessant funn fra analysen er at noen essensielle temaer, inkludert barns digitale liv, ikke tas opp i det hele tatt. Muligheten til å gi barn og unge støtte angående noen av de mest alvorlige risikoene og skadene de står overfor er derfor mistet. Som nevnt ovenfor finnes det mye forskning som viser utbredelsen av nettrisiko, et faktum som gjenspeiles i den strategiske orienteringen i Norge og rundt om i verden. Noen av de uønskede hendelsene som typisk finner sted i den digitale sfæren, som hatefulle ytringer, «grooming», deling av uønsket seksuelt innhold, samt oppfordring til selvskading, slanking eller begå selvmord, er heller ikke nevnt i oversikten. Dette etterlater et potensielt farlig tomrom i støttetilbudet, ettersom barn kan slite med å identifisere et passende kontaktpunkt eller feilaktig anta at problemet ikke er alvorlig nok til å rettferdiggjøre kontakt, som vi vet fra forskning kan være et problem. *Ung.no* tar opp spørsmål rundt disse problemstillingene i tema- og spørsmålsseksjonen; det er imidlertid ingen lenke til «snakk med noen»-delen, noe som kan gjøre det vanskelig for et barn med umiddelbare behov å identifisere det rette kontaktpunktet uten først å måtte søke på plattformens tematiske sider. Gitt at det haster med noen hendelser og den politiske vektleggingen av uønskede hendelser på nettet som angår barn, er denne utelatelsen overraskende. Den samlede kompleksiteten i tjenestetilbudet slik det er fremstilt på plattformen reiser spørsmålet om det er den mest effektive ressursbruken å fortsette å tilby

så mange ulike kontaktpunkter gjennom ulike etater, gitt de veletablerte problemene med bemanning, ventetider, og åpningstider. Å ta i bruk en mer barnesentrisk tilnærming i stedet for å følge preferansene til organisasjonene som leverer tjenestene (DIGI-UNG, u.å.; Sand et al., 2019), antyder at et mer konsolidert tilbud kan være å foretrekke. Til dette bør barn og unge involveres mer i testing og utvikling, for å forstå om dagens tilbud består av for mye av det gode, noe som betyr at barn blir overveldet av det de finner og til slutt går glipp av eksisterende effektiv støtte.

Tabell 1. Oversikt over temaområder, støttetemaer og type tjeneste oppført på ung.no (per 30/09/22*)

Kategori	Antall kontaktpunkter (unike i parentes)	Oppførte søkeord (unike i fet skrift)	Antall chat-/telefon tjenester (ekskl. bare nettsider)
Familie, venner og fritid	13 (3)	kriminalitet; problemer hjemme; spill og gaming ; psykiske vansker; sorg og krise; jobb; økonomien din; vold; likestilling og diskriminering; førerkort ; psykisk helse og følelser; sykdom; rusmidler; mobbing; vennskap; familie; rettighetene dine; reise; barnevern	6 begge; 3 chat; 3 telefon
Følelser, identitet og forelskelse	22 (7)	vold; seksuelle overgrep; psykisk helse og følelser; rusmidler; psykiske vansker; problemer hjemme; sorg og krise; spiseforstyrrelser; mat og kosthold; sex; kjønnsykdommer; kjønnsidentitet; sykdom; mobbing; vennskap; familie; rusmidler; skeiv; forelskelse; barnevern; studier i utlandet; høyere utdanning; alkohol; forhold	10 begge; 9 chat; 1 telefon
Kropp, helse og sex	20 (10)	helsa di; sykdom; graviditet; spesielle matbehov; rusmidler; psykiske vansker; rettighetene dine; spiseforstyrrelser; mat og kosthold; sex; kjønnsykdommer; kjønnsidentitet; sykdom; sorg og krise; problemer hjemme; doping; trening og idrett ; psykisk helse og følelser; skeiv; forelskelse; alkohol	7 begge; 6 chat; 4 telefon
Samfunn, lover og rettigheter	11 (4)	rettighetene dine; skolehverdag; lærling; kriminalitet; problemer hjemme; sykdom; vold; likestilling og diskriminering; jobb; lovbrudd; konfliktløsning ; reise	2 begge; 1 chat; 6 telefon
Skole, jobb og framtid	13(8)	jobb; rettighetene dine; skolehverdag; lærling; verneplikt / forsvaret ; utdanning; høyere utdanning; videregående skole; stipend og støtte ; økonomien din; studier i utlandet; psykisk helse og følelser	5 begge; 1 chat; 4 telefon
Vold og overgrep	9 (6)	vold; seksuelle overgrep; psykisk helse og følelser; likestilling og diskriminering; problemer hjemme; forhold	2 begge; 1 chat; 6 telefon

*Det har vært noen endringer siden, f.eks. er Konfliktrådet ikke lenger oppført, men disse påvirker ikke de analytiske funnene i studien.

4. Anbefalinger

På bakgrunn av dette anbefaler vi følgende:

Tilgjengelighet:

- Man bør undersøke videre hvordan tilgjengelige rapporteringsverktøy og støttetjenester kan gjøres mer synlige og tilgjengelige for barn. Dette vil først kreve forskning på *status quo* med hensyn til hvilke verktøy/tjenester barn er klar over, og for det andre, hvor disse ideelt sett vil bli funnet for å nå alle barn som trenger dem. For flere detaljer, se rapporten fra Utvalget for beskyttelse av barn og unge mot skadelig medieinnhold (*NOU2021:3*, 2021, s. 101).

Kunnskap om konsekvenser:

- Man bør undersøke videre hva barns nåværende forståelse av konsekvensene av rapportering er, hva deres bekymringer angående disse konsekvensene er og hvordan dette påvirker deres rapporteringsatferd. Et utgangspunkt kan ligge i funnene i barneombudsrapporten fra 2019, som antyder at barns tillit til nytten av eventuell støtte og deres bekymringer om konfidensialitet i lys av lovpålagte plikter, vil være nyttige spørsmål for etterforskning.
- Det er behov for en systematisk undersøkelse av barns rettsforståelse. Denne kunnskapen skal bidra til å identifisere videre formidlingsbehov for å sikre at barn er klar over rettighetene sine, konsekvensene av rapportering og kan redusere barnas bekymringer angående en prosess som de opplever som ugjennomsiktig.

Kjønnsforskjeller:

- Man bør undersøke videre årsaken til den lave andelen av gutter som søker hjelp, med mål om å identifisere kommunikasjonsstrategier og verktøy for å oppmuntre til mer avsløring fra gutter. Dette er knyttet til spørsmålet om hvor lavterskelverktøy og -tjenester er plassert, ettersom gutter og jenter ofte opptar ulike nettområder. Effektiviteten av å bruke mannlige rollemodeller i kommunikasjonsstrategier fortjener mer oppmerksomhet.

Man bør også vurdere behovet for å få på plass hensiktsmessig forskningsinfrastruktur for å muliggjøre langtidsstudier av barns behov for, tilgang til og bruk av støtte etter utfordrende nettopplevelser. Nettplattformene og verktøyene, appene, spillene osv. er i konstant endring, det samme er de sosiale og ungdomskulturelle settingene der barn vokser opp. Dette betyr at kortsiktige forskningsstudier bare kan gi et øyeblikksbilde av dagens situasjon, men at de snart vil være utdaterte i lys av utviklingen i barns virkelige livsverdener. Effektiv støtte til barn vil alltid i det minste delvis stole på deres vilje og evne til å avsløre sine erfaringer til voksne, enten det er foreldre, lærere eller profesjonelle.

En vesentlig fordel med dette vil være at det vil lette rekruttering av barn og unge som aktive forskningsdeltakere. Praktiske utfordringer ved rekruttering gjør det vanskelig å drive meningsfull kvalitativ forskning når ressursene er kortsiktige. Uten denne typen forskning er det imidlertid vanskelig å forstå ikke bare omfanget av problemet, men også årsakene til hvorfor dagens innsats ikke kan nå det tiltenkte formålet, som er å identifisere behovene til barn og å støtte dem tilstrekkelig, og samtidig identifisere de som handler for å skade barn og få dem til å møte de juridiske konsekvensene.

Vedlegg: Juridisk bakgrunn

Norge har forpliktet seg til en rekke internasjonale traktater som direkte eller indirekte tar for seg barns rettigheter på nett. Disse traktatene har igjen påvirket politiske prioriteringer og utformingen av nasjonale lover, eksempelvis den norske straffeloven i sin nåværende form (se spesielt Lov om straff (straffeloven) - Kapittel 26. Seksuallovbrudd - Lovdata, u.å.).

I forbindelse med seksuell utnyttelse av barn er flere internasjonale traktater viktige, spesielt **FNs barnekonvensjon (CRC)**, som danner grunnlaget for alle barns rettigheter. Konvensjonen er ratifisert av alle stater utenom USA, har nesten universell anvendelighet og gir sådant et effektivt utgangspunkt for internasjonalt samarbeid i kampen mot internettbasert seksuell utnyttelse av barn. Fire grunnleggende prinsipper styrer anvendelse, implementering og tolkning av CRC: Ikke-diskriminering (artikkel 2), barnets beste (artikkel 3), retten til liv (og utvikling – se (Kjørholt, 2020, s. 79)) (artikkel 6), og barnets rett til å gi uttrykk for sin mening (artikkel 12). I praksis henger alle fire prinsippene sammen, de kan ikke anvendes uten å ta hensyn til hverandre, og må forstås som både normative (en rettighet) og instrumentelle (en veiledning).

Barnekonvensjonen fastsetter statens overordnede ansvar for beskyttelse av barn i artikkel 19. Dette løses som oftest gjennom komplekse sosiale- og velferdssystemer (f.eks. barnevern og politi) som jobber for å forhindre, oppdage og straffeforfølge mishandling av barn. Artikkel 19 gir en ikke-uttømmende liste over hva som skal forebygges, og nevner blant annet seksuelt misbruk av barn, som dekkes i artikkel 34. Den forplikter stater til å beskytte mot alle former for seksuell utnyttelse og overgrep, og krever at nasjonale, bilaterale og multilaterale tiltak iverksettes for blant annet å forhindre utnyttelse av barn i pornografiske fremførelser og materialer (artikkel 34(3)).

Norge fikk kritikk for implementering av CRC-rettighetene etter å ha levert femte og sjette rapport om oppfølging av FNs barnekonvensjon om barnets rettigheter i Norge. FNs barnekomite pekte i sine avsluttende merknader i 2018 særlig på ikke-diskrimineringsprinsippet, og skrev at «jenter noen ganger er representert på en overseksualisert og objektiviserende måte i media» (paragraf 11). Komiteen anbefalte derfor at Norge «bevilger ressurser til forskning på de grunnleggende årsakene og mulige virkningene av overseksualiserte representasjoner av jenter i media og mulige sammenhenger mellom seksualisering og pornografi og de grunnleggende årsakene til kjønnsbasert vold, særlig i forhold til jenter, i tråd med anbefalingen fra komiteen for avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner (CEDAW/C/NOR/CO/9, paragraf 23)» (UN Committee on the Rights of the Child, 2018).

I 2001 ratifiserte Norge **tilleggsprotokollen til barnekonvensjonen om salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi**.¹² Denne valgfrie protokollen (OPCRC) ble opprettet som et resultat av økt tilgjengelighet av barnepornografi¹³ på Internett og andre teknologier, og erkjennelsen av at barn – spesielt jenter – i økende grad blir ofre for seksuell utnyttelse på nett. I OPCRC defineres barnepornografi som «enhver fremstilling, uansett med hvilket middel, av et barn som er involvert i

¹² <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/2000-05-25-1>

¹³ Bruken av ordet «barnepornografi» er kontroversiell, se for eksempel: <https://www.advokatbladet.no/vil-ha-slutt-pa-bruken-av-ordet-barneporno/112843>. I dette kapitlet bruker vi imidlertid ordet i tråd med internasjonale juridiske instrumenter (som OCPCRC) og de tilsvarende nasjonale lovene, som definerer overgrepsmateriale relatert til barn som barnepornografi. Vi peker på “Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL laying down rules to prevent and combat child sexual abuse” som foreslår bruk av «materiale om seksuelle overgrep mot barn» (*child sexual abuse material*) som et teknologinøytralt begrep (para 12).

reelle eller simulerte eksplisitte seksuelle aktiviteter, eller enhver fremstilling av et barns ulike kjønnskarakteristiske [sic] kroppsdeler, for hovedsakelig seksuelle formål» (artikkel 2(c)). Videre er det beskrevet under tilleggsprotokollens formål at «stater må sikre at alle handlinger og aktiviteter for ovennevnte formål å produsere, distribuere, spre, importere, eksportere, tilby, selge eller være i besittelse av barnepornografi som definert i artikkel 2» (artikkel 3(1)(c)) fullt omfattes av dens straffelovgivning.

Å forhindre seksuell utnyttelse av barn er også en prioritet i resten av Europa. **Europarådets Budapest-konvensjon om datakriminalitet** (ETS nr. 185) av november 2001¹⁴, som ble ratifisert i Norge i 2006, er den første internasjonale traktaten som tar opp datakriminalitet. Den erkjenner at forebygging av kriminalitet i tider med tilgang til Internett krever internasjonalt samarbeid, og forsøker å harmonisere nasjonale lover, forbedre etterforskningsteknikker og øke samarbeidet på tvers av landegrensene. Konvensjonen dekker et bredt spekter av nettkriminalitet, men tar spesielt for seg lovbrudd knyttet til barnepornografi (artikkel 9). Språket ligner på det i OPCRC, men begrenser seg til lovbrudd begått gjennom bruk av datasystemer. Definisjonen av barnepornografi krever i artikkel 9 *ikke* involvering av en *faktisk* mindreårig, men inkluderer materiale som involverer personer som ser ut vil å være mindreårige, samt realistiske bilder som representerer en mindreårig som er engasjert i eksplisitt seksuell aktivitet (artikkel 9(2)). Selv om det er tillatt å ta forbehold om anvendelsen av denne bestemmelsen, har Norge ikke tatt slike forbehold.

I den forklarende rapporten til Budapest-konvensjonen understrekes behovet for å utvide nasjonale lover som allerede kriminaliserer tradisjonell produksjon, besittelse og distribusjon av barnepornografi til den digitale sfæren. Særlig gjelder dette artikkel 9(2), som peker på potensialet for at barnepornografisk materiale utgjør «en del av en subkultur som favoriserer barnemishandling», noe som gjør det nødvendig å inkludere materiale som ikke involverer, og dermed ikke skader, et faktisk barn (enten fordi personen ikke er mindreårig, eller ikke en ekte person). Et annet relevant aspekt ved artikkel 9 handler om å inkludere «urettmessig» i definisjonen av straffbare handlinger knyttet til barnepornografi. Som det fremgår av den forklarende rapporten til konvensjonen, er dette begrepet ment å frita en person fra ansvar under spesifikke omstendigheter (paragraf 103 i rapporten), eksempelvis med hensyn til grunnleggende rettigheter som tankefrihet, ytringsfrihet og personvern, samt «pornografisk materiale» med kunstnerisk, medisinsk, vitenskapelig eller lignende hensikt.

Med bakgrunn i blant annet Norges forpliktelser etter Budapest-konvensjonen har Riksrevisjonen nylig gjennomgått politiets innsats mot kriminalitet ved bruk av IKT og konkluderer at «det er alvorlig at politiet har utfordringer med å beholde etterforskningskompetanse og -kapasitet innenfor etterforskning av internettrelaterte seksuelle overgrep. Dette kan ha store konsekvenser når saksmengden øker og ofrene i sakene ofte er barn og unge» (Riksrevisjonen, 2021). Tallene i rapporten viser tydelig en økning av internettrelaterte seksuelle overgrep mot barn og unge (se avsnitt 3 nedenfor), noe som legger økende press på politiets kapasitet.

Europarådets konvensjon om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning og seksuelle overgrep (CETS nr. 201) av oktober 2007,¹⁵ også kalt «Lanzarote-konvensjonen», er et annet juridisk instrument rettet mot seksuell utnyttelse og overgrep mot barn. Lanzarote-konvensjonen ble ratifisert av Norge i 2018, og tar sikte på å kriminalisere alle typer seksuallovbrudd mot barn. For å beskytte barn og for å straffeforfølge eventuelle gjerningspersoner, krever konvensjonen at statene vedtar spesifikke lover og treffer tiltak for å forhindre seksuell vold. I kapittel VI – Materieell strafferett – er «seksuelt misbruk»

¹⁴ https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/2001-11-23-1/KAPITTEL_1#KAPITTEL_1

¹⁵ <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/2007-10-25-25>

definert som seksuelle overgrep og barneprostitusjon, men også barnepornografi, definert som «ethvert materiale som visuelt framstiller et barn som er involvert i reelle eller simulerte eksplisitte seksuelle aktiviteter, eller enhver fremstilling av et barns kjønnskarakteristiske kroppsdeler, for hovedsakelig seksuelle formål» (artikkel 20(2)).

Statene som har ratifisert konvensjonen er pålagt å kriminalisere produksjon, tilbud eller tilgjengeliggjøring, distribusjon eller overføring, anskaffelse, besittelse og bevisst tilgang til barnepornografi gjennom IKT (artikkel 20(1)). Artikkel 20 nr. 3 tillater statene å utelukke kriminalisering av slikt materiale der dette «utelukkende består av simulerte representasjoner eller realistiske bilder av et ikke-eksisterende barn» eller som involverer «barn som har nådd den alder som er fastsatt i henhold til artikkel 18, nr. 2, der disse bildene produseres og eies av dem med deres samtykke og utelukkende til deres eget private bruk».

Når det kommer til spørsmål om barns egenproduserte seksuelle innhold (eksplisitt eller suggestivt) som kan falle under konvensjonens definisjon av barnepornografi, skriver komiteen at dette ikke skal være straffbart med bakgrunn i barns grunnleggende rett til beskyttelse av privatlivet. I paragraf 116 i konvensjonens forklarende rapport, fremheves det at «under visse omstendigheter der mindreårige begår lovbrudd (som for eksempel når de produserer barnepornografi seg imellom og til eget privat bruk, men deretter distribuerer disse bildene eller gjør dem tilgjengelige på internett), kan det være mer hensiktsmessige metoder for å håndtere dem og at straffeforfølgelse bør være en siste utvei» (Lanzarote Committee, 2019). I den sammenheng er Straffelovens paragraf 311, «fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller fremstilling som seksualiserer barn», mest relevant. Denne paragrafen har imidlertid blitt kritisert i media for å ha ført til at «ungdomskulturen havner i retten, sett både fra ofre og tiltaltes perspektiv» (Skavlan & Viste, 2018, s. 4)¹⁶. I 2021 fikk Straffelovrådet i oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet å gjennomgå straffelovens kapittel om seksuallovbrudd (Straffelovrådet, 2021). Mandatet omfattet også vurderinger av hvordan vern av barn mot seksuelle krenkelser bør balanseres mot ønsket om å gi barn gradvis større rom for å utforske sin seksualitet. Når det gjelder § 311, som blant annet rammer befatning med fremstillinger som seksualiserer barn, har rådet vurdert om den gjør et uforholdsmessig stort inngrep i barns mulighet til frivillig å dele nakenbilder og liknende med hverandre. Etter å ha samlet innspill fra mange forskjellige statlige og private aktører, ble straffelovrådets utredning om strafferettslig vern av den seksuelle selvbestemmelsesretten avgitt 19. desember 2022 (Straffelovrådet, 2022).

Oppsummert kommer det fram et behov for flere endringer i straffeloven kapittel 26 når det gjelder barn. Rådet har lagt særlig vekt på **“å styrke vernet av den enkeltes seksuelle selvbestemmelsesrett, styrke barns rettsstilling og legge til rette for bedre mer forholdsmessighet i reaksjonsfastsettelsen”** og at dette vil gi bedre samsvar mellom norsk lov og landets folkerettslige forpliktelser (s.18).

Konkret innebærer dette f.eks. en endring i §311 (ny § 304): mulighet om straffbortfall foreslås fjernet, slik at «[h]andlinger som nevnt i §§ 297 til 302 er ikke straffbare dersom de involverte i handlingene er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling og omstendighetene tilsier at handlingene ikke er krenkende» og videre «[h]andlinger som nevnt i § 304, der noen tar, overlater til en annen eller besitter et bilde av en person, er heller ikke straffbare dersom de involverte er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling, og omstendighetene tilsier at handlingene ikke er krenkende». (Straffelovrådet, 2022, s. 318).

---

¹⁶ Skavlan og Viste viser til to artikler på trykk i Aftenposten: “DØMT- 17åringen delte et bilde av et par som hadde sex på fest. Han synes det var “humor”. Det synes ikke politiet”, og “Ungdomskulturen som havnet i retten”, publisert henholdsvis 29.09.17 og 06.10.17.

UNIVERSITETET
I OSLO

Slik håper straffelovrådet å sikre balansering mellom de forskjellige hensynene og beskytte barns rettigheter med utgangspunkt i Grunnloven, barnekonvensjonen og de andre internasjonale konvensjoner som Norge har forpliktet seg til.

Litteraturliste

- Barbovschi, M., Ni Bhroin, N., Chronaki, D., Cibocchi, L., Farrugia, L., Lauri, M.-A., Ševčíková, A., Staksrud, E., Tsaliki, L., & Velicu, A. (2021). Young people's experiences with sexual messages online: Prevalence, types of sexting and emotional responses. I 9788257062026. Universitetet i Oslo. <https://www.duo.uio.no/handle/10852/88679>
- Barbovschi, M., & Staksrud, E. (2020a). *The experiences of Norwegian adolescents with online sexual messages. EU Kids Online and the Department of Media and Communication, University of Oslo*. https://www.hf.uio.no/imk/english/research/projects/eu-Kids-online-IV/publications/sexual-messages/report_no_experiences-with-sexual-messages_final5.pdf
- Barbovschi, M., & Staksrud, E. (2020b). *The experiences of Norwegian youth (aged 9 to 17) with sexual content online* (s. 14).
- Barbovschi, M., & Staksrud, E. (2021). Young Norwegians' experiences with aggression and bullying: Roles, vulnerabilities and connected factors. 978-82-570-6201-9. <https://www.duo.uio.no/handle/10852/88951>
- Barne- og familiedepartementet. (2021). *Rett på nett. Nasjonal strategi for trygg digital oppvekst*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/668a08806f0244a49ea985c8eb18d075/no/pdfs/rett-pa-nett.pdf>
- Barneliv foran, bak og i skjermen Utvalg for beskyttelse av barn og unge mot skadelig medieinnhold – med særlig vekt på pornografisk og seksualisert innhold* (NOU2021: 3). (2021). <https://www.regjeringen.no/contentassets/ccbe13e108674685a7602f9c1974a4c4/no/pdfs/nou202120210003000dddpdfs.pdf>
- Barneombudet. (2019). *Ungdom om digitale medier*. Barneombudet. <https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Fagrapporter/Ungdom-om-digitale-medier.pdf>
- Bjerkholdt, B. O. (2022, desember 12). *Barn deler grove overgrepvideoer – nå sender politiet brev til foreldrene*. NRK. <https://www.nrk.no/vestfoldogtelemark/barn-deler-grove-overgrepvideoer-na-sender-politiet-brev-til-foreldrene-1.16199182>
- Bosco, N., Giaccherini, S., & Meringolo, P. (2020). A gender perspective about young people's seeking help. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 48(2), 132–146. <https://doi.org/10.1080/10852352.2019.1624353>
- DIGI-UNG. (u.å.). *Om programmet*. DIGI-UNG. Hentet 3. oktober 2022, fra <https://www.digiung.no/om-programmet>
- EUROPOL. (2020). *Catching the virus: Cybercrime, disinformation and the COVID-19 pandemic*. https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/catching_the_virus_cybercrime_disinformation_and_the_covid-19_pandemic_0.pdf
- Fernet, M., Hébert, M., Brodeur, G., Maltais, F. L., & Couture, S. (2022). *A Typological Analysis of Help-Seeking Profiles in Youth and Associations with Victimization*. 10. <https://doi.org/10.1007/s40653-022-00459-0>
- Hafstad, G. S., & Augusti, E.-M. (2020). *Barn, ungdom og koronakrisen. En landsomfattende undersøkelse av vold, overgrep og psykisk helse blant ungdom i Norge våren 2020: Delrapport 1 av 3. (Rapport 2/2020)*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Hansen, A. K. S. (2021, august 7). Politiet vil stoppe spredning av bilder med seksualisert innhold. *Dagsavisen*. <https://www.dagsavisen.no/rogalandsavis/nyheter/2021/07/08/politiet-vil-stoppe-spredning-av-bilder-med-seksualisert-innhold/>
- Hepburn, A. (2005). "You're Not Takin' Me Seriously": Ethics and Asymmetry in Calls to a Child Protection Helpline. *Journal of Constructivist Psychology*, 18(3), 253–274. <https://doi.org/10.1080/10720530590948836>

- Haavik, L., Joa, I., Hatloy, K., Stain, H. J., & Langeveld, J. (2019). Help seeking for mental health problems in an adolescent population: The effect of gender. *Journal of Mental Health*, 28(5), 467–474. <https://doi.org/10.1080/09638237.2017.1340630>
- Jenterom, gutterom og mulighetsrom. *Likestillingsutfordringer blant barn og unge* (NOU2019:19). (2019). <https://www.regjeringen.no/contentassets/efa97f020331439a8adbb84dd90ab426/no/pdfs/nou201920190019000dddpdfs.pdf>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2021). *Forebygging og bekjempelse av internettrelaterte overgrep mot barn Nasjonal strategi for samordnet innsats (2021–2025)*. https://www.regjeringen.no/contentassets/2915ff68eb2849edb3218055be32d8cb/strategi-mot-internettrelaterte-overgrep-mot-barn_uu.pdf
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2019, september 19). *Avvergingsplikten—Plikt.no*. <https://plikt.no/KidsRights Index>. (u.å.). KidsRights Foundation. Hentet 13. desember 2022, fra <https://www.kidsrights.org/research/kidsrights-index/>
- Kjørholt, E. S. (2020). Prinsippet om barnets rett til liv, overlevelse og optimal utvikling. I N. Høstmælingen, E. S. Kjørholt, & K. Sandberg (Red.), *Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge*. Universitetsforlaget.
- Kripos. (2019). *Seksuell utnyttelse av barn og unge over internett*. Politiet. <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/seksuelle-overgrep-mot-barn/seksuell-utnyttelse-av-barn-over-internett.pdf>
- Kripos. (2022). *Ungdom henges ut på nett: Deling av ulovlig og bekymringsverdig materiale av barn og ungdom*. Politiet. <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/voldtekt-og-seksuallovbrudd/phenomenrapport-exposed-kontoer.pdf>
- Lanzarote Committee. (2019). *Opinion on child sexually suggestive or explicit images and/or videos generated, shared and received by children*. <https://rm.coe.int/opinion-of-the-lanzarote-committee-on-child-sexually-suggestive-or-exp/168094e72c>
- Lassemo, E., Gunnes, M., Anthun, K. S., Edvardsen, O., Ådnanes, M., & Sand, K. (2022). Kunnskapsoversikt om seksuelle overgrep mot barn og unge. I 68. SINTEF. <https://sintef.brage.unit.no/sintef-xmlui/handle/11250/3033659>
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., & Ólafsson, K. (2011). *Technical report and user guide: The 2010 EU kids online survey*. London School of Economics and Political Science. <http://www2.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/Home.aspx>
- Livingstone, S., Stoilova, M., Stänicke, L. I., Jessen, R. S., Graham, R., Staksrud, E., & Jensen, T. (2022). *Young people experiencing internet-related mental health difficulties: The benefits and risks of digital skills. An empirical study* (yskills). KU Leuven.
- Lov om straff (straffeloven)—Kapittel 26. Seksuallovbrudd—Lovdata. Hentet 21. september 2022, fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-11#%C2%A7309
- May-Chahal, C., & Palmer, E. (2018). *Rapid Evidence Assessment Characteristics and vulnerabilities of victims of online-facilitated child sexual abuse and exploitation*. Lancaster University. https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/89857/1/Rapid_Evidence_Assessment_Characteristics_and_vulnerabilities_of_victims_of_online_facilitated_child_sexual_abuse_and_exploitation.pdf
- Milosevic, T., Bhroin, N. N., Ólafsson, K., Staksrud, E., & Wachs, S. (2022). Time spent online and children’s self-reported life satisfaction in Norway: The socio-ecological perspective. *New Media & Society*, 14614448221082652. <https://doi.org/10.1177/14614448221082651>
- Nasier, B., Gibson, K., & Trnka, S. (2021). “PM me” or “LOL”: Young peoples’ observations of supportive and unsympathetic responses to distress on social media. *Computers in Human Behavior*, 124, 106933. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106933>
- Politidirektoratet. (2022). *STRASAK-rapporten 2021: Anmeldt kriminalitet og politiets straffesaksbehandling*. <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-ogfakta/strasak/2021/anmeldt-kriminalitet-strasak-2021.pdf>

- Politiet. (u.å.). *Politiets nettpatrolje*. Politiet. Hentet 23. august 2022, fra <https://www.politiet.no/rad/trygg-nettbruk/politiets-nettpatrolje/>
- Riksrevisjonen. (2021). *Riksrevisjonens undersøkelse av politiets innsats mot kriminalitet ved bruk av IKT* (Dokument 3:5 (2020–2021)). <https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2020-2021/politiets-innsats-mot-kriminalitet-ved-bruk-av-ikt.pdf>
- Sand, K., Lassemo, E., Vilarinho, T., Vis, C., Das, A., & Melby, L. (2019). *Evaluering av chat-, svar- og telefontjenester*. SINTEF. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/2831312/Rapport%2bEvaluering%2bav%2bchat-%252C%2bsvar-%2bog%2btelefontjenester%2bSINTEF%2b28.feb%2b2019.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Seamark, D., & Gabriel, L. (2018). *Barriers to support: A qualitative exploration into the help-seeking and avoidance factors of young*. 46(1), 120–131. <https://doi.org/10.1080/03069885.2016.1213372>
- Skavlan, T. E., & Viste, I. (2018). *Mindreårig ungdom og deling av nakenbilder* [Masteroppgave]. Universitetet i Oslo.
- Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., & Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*.
- Spišák, S. (2016). 'Everywhere they say that it's harmful but they don't say how, so I'm asking here': Young people, pornography and negotiations with notions of risk and harm. *Sex Education*, 16(2), 130–142. <https://doi.org/10.1080/14681811.2015.1080158>
- Staksrud, E., Livingstone, S., Haddon, L., & Ólafsson, K. (2009). *What do we know about children's use of online technologies?: A report on data availability and research gaps in Europe [2nd edition]*. LSE, London: EU Kids Online (EC Safer Internet plus Programme Deliverable D1.1). <http://eprints.lse.ac.uk/24367/1/What%20do%20we%20know%20about%20children%E2%80%99s%20use%20of%20online%20technologies%28Isero%29.pdf>
- Staksrud, E., & Ólafsson, K. (2019). Tilgang, bruk, risiko og muligheter: Norske barn på Internett: Resultater fra EU Kids Online-undersøkelsen i Norge 2018. *EU Kids Online og Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo*. <https://www.hf.uio.no/imk/forskning/prosjekter/eu-kids-iv/rapporter/>
- Straffelovrådet. (2021). *Mottatte-innspill-om-straffelovens-kapittel-om-seksuallovbrudd.pdf*. <https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/413/2022/01/Mottatte-innspill-om-straffelovens-kapittel-om-seksuallovbrudd.pdf>
- Straffelovrådet. (2022). *Strafferettslig vern av den seksuelle selvbestemmelsesretten* (NOU2022:21).
- Svendsen, M. (2022, september 20). *På Reddit samarbeider menn om å finne og dele nakenbilder av norske jenter*. NRK. <https://www.nrk.no/trondelag/pa-reddit-samarbeider-menn-om-a-finne-og-dele-nakenbilder-av-norske-jenter-1.16108790>
- UN. (1990). *Convention on the Rights of the Child*.
- UN Committee on the Rights of the Child. (2018). *Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Norway*. CRC/C/NOR/CO/5-6.
- Velasco, A. A., Cruz, I. S. S., Billings, J., Jimenez, M., & Rowe, S. (2020). What are the barriers, facilitators and interventions targeting help-seeking behaviours for common mental health problems in adolescents? A systematic review. *BMC Psychiatry*, 20(1), 293. <https://doi.org/10.1186/s12888-020-02659-0>
- Zlamal, R., MacHackova, H., Smahel, D., Abramczuk, K., Ólafsson, K., & Staksrud, E. (2020). *EU Kids Online 2020: Technical report* [Monograph]. EU Kids Online, The London School of Economics and Political Science. <https://www.lse.ac.uk/media-and-communications/research/research-projects/eu-kids-online/reports-and-findings>